

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
מתן כהנא
מיכאל מרדכי ביטון
פנינה תמנו
אורית פרקש הכהן
חילי טרופר
בנימין גנץ

פ/25/5426

הצעת חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון – הודעה על אי-כיבוד הרשאה לחיוב חשבון), התשפ"ה–2025
תיקון סעיף 1 1. בחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א–1981¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, אחרי ההגדרה "המפקח" יבוא :

"הוראה לחיוב חשבון" – הוראה שנתן מוטב לבנק לחייב בסכום מסוים את חשבונו של בעל חשבון שהקים לפני כן הרשאה לחיוב חשבון לזכות המוטב;

"הרשאה לחיוב חשבון" – הוראה שנתן בעל חשבון או מורשה חתימה לבנק לחייב את חשבונו בסכומים משתנים על פי בקשת מוטב כלשהו, כאמור בהוראות ניהול בנקאי תקין שנקבעו לפי סעיף 5(ג1) לפקודת הבנקאות, 1941²."

2. בסעיף 7א לחוק העיקרי, בסופו יבוא :

"(ד) התקבלה בבנק הוראה לחיוב חשבון ולא הייתה יתרה מספקת בחשבון שתאפשר את כיבוד ההוראה, ישלח הבנק הודעה לבעל החשבון, כדי ליידע אותו בדבר הצורך להפקיד כספים בחשבונו ולמנוע את אי כיבוד ההרשאה; הודעה כאמור תישלח מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר מהמועד האחרון כדי לאפשר לבעל החשבון להפקיד בו כספים עד למועד האמור.

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 136.
² ע"ר 1134, תוס' 1, עמ' (ע) 69 (א) 85.

(ה) לא הופקדו בחשבון כספים המאפשרים את כיבוד ההרשאה לחיוב החשבון עד המועד האחרון, רשאי הבנק שלא לכבד את ההרשאה.
(ו) לעניין סעיפים קטנים (ד) ו-(ה), המפקח רשאי לקבוע שהמועד להפקדת כספים בחשבון יהיה מאוחר יותר מהמועד האחרון, ובלבד שלא יהיה מאוחר מתום יום העסקים."

דברי הסבר

חוק נתוני אשראי, התשע"ו–2016, קובע כי כדי לקבוע חיווי אשראי על אדם יימסרו "נתונים לגבי תשלומים שבהם התחייב הלקוח ולגבי פירעונם". החוק האמור קובע הוראות לעניין איסוף נתוני אשראי, שמירתם במאגר מידע מרכזי המופעל בידי בנק ישראל ומסירתם ללשכות אשראי לשם עיבודם והעברתם, בין השאר לנותני אשראי, וזאת כדי ליצור תחרות ואחידות בשוק האשראי. חלק מהמידע שנאסף על פי החוק האמור הוא בעניין הרשאות לחיוב חשבון שלא כובדו עקב אי-כיסוי מספק.
אל מול התועלות שמביאים איסוף ועיבוד נתוני האשראי של לקוחות, נוצר מצב עגום, מפני שהרשאות לחיוב חשבון שלא כובדו משפיעות לרעה על דירוג האשראי של לקוחות באופן משמעותי. זאת, מבלי שלאדם שאין בחשבונו כיסוי מספק נתונה היכולת לדעת באלו תנאים יכבד הבנק את הרשאת חיוב החשבון ובאלו תנאים היא תוחזר. הדבר נתון לשיקול דעתו של הבנק ללא כל שקיפות, והבנק אף יכול להחזיר אותה עד עשרה ימים אחר כך כאמור בהוראות ניהול בנקאי תקין שקובע המפקח על הבנקים.
תלונות רבות נשמעות מאנשים שדירוג האשראי שלהם נפגע ללא תקנה כתוצאה מהרשאה שלא כובדה על ידי הבנק, לעתים בסכומים נמוכים מאוד, בטענה שאם רק הייתה ניתנת להם האפשרות הם היו מפקידים את הסכום הנדרש בבנק במועד.
יצוין כי בניגוד לשיק בנקאי, שהוא מסמך שהאדם החותם עליו יודע את הסכום בו יחויב, הרשאה לחיוב חשבון היא סכום שמשנתנה מחודש לחודש מבלי שהאדם יודע מראש את הסכום המדויק שבו יחויב. אם לעניין שיקים ראה המחוקק לנכון לקבוע חובת הודעה מוקדמת על אי-כיבוד, ודאי שנכון להחיל זאת גם לעניין הוראות קבע.
מטרת הצעת החוק היא למנוע פגיעות בדירוג האשראי של צרכנים, שנגרמות כתוצאה מהרשאות לחיוב חשבון שאינן מכובדות. לפי הצעת החוק, צרכנים שאין יתרה מספקת בחשבונם יקבלו הודעה על כך שההוראה של המוטב לחייב את חשבונם עומדת לחזור, ויוכלו מבעוד מועד להפקיד כספים ולמנוע את חזרת ההרשאה ואת הפגיעה בדירוג האשראי שלהם. ההסדר המוצע מביא בחשבון גם את צורכי הבנקים, שהתנהלות כלכלית נבונה של הצרכנים וכיבוד כל הרשאות במועדן – מיטיבה גם איתם.
התיקון המוצע לא יטיל על הבנקים הוצאות כבדות, מפני שמערכת אוטומטית להתראה על אי-כיבוד הוראת חיוב בחשבון כבר קיימת בכל הבנקים לעניין שיקים על פי סעיף 7א לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א–1981, וכל הנדרש מאת הבנקים בתיקון זה הוא רק כיוול של המערכות והוספת אפשרות התראה על הרשאות לחיוב חשבון שעומדות לחזור.
הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת אברהם בצלאל (פ/5162/25) ועל ידי חברת הכנסת אימאן ח'טיב יאסין (פ/5204/25).
הצעת החוק זהה לפ/5162/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז בטבת התשפ"ה (27.01.2025)